

2016 - ANUL COȘBUC (XLVIII):

Tribuna stabilise «... alianță cu partidul național al sașilor, ... să nu publice „nimic ce-ar fi putut să-i jicnească”» - „Să nu vorbim niciodată despre lucruri asupra cărora nu suntem îndeajuns dumiriți”

de a se fi pronunțat pentru achitare sînt atacaji pe uliță, și astfel trebuie neapărat să fim osîndiți.	dreptate. Nu mai sînt astăzi Maghiarii aceia, cu care avem a face, ci Ovreei, care s'au	pîneri și 16 deputați celi au declarat categoric, că nu sînt dispuși a merge la Viena după sărbătorile Rosaliilor. Dr. de Grocholski se fi amenințat, că Poloniei	unei alianțe între Turcia, Persia și Rusia, care au un dușman comun, pe Englitera.
<p>Foiața „Tribunei“.</p> <p>Draga mamei.</p> <p>Baladă —</p> <p>de George Coșbuc.</p> <p>(Urmare și fine.)</p> <p>IV.</p> <p>Anei nu-i plăcea Mă-sa ce țicoca, Deci se tot gândia, Moartă se făcea Și 'mi-se punea P'o laviță lată Măndru ridicată, Ear' Fira-i punea La cap falcioare, Făclii la picioare, Giolgiul preste față Cruce preste brață Și-apoi Fira mea Prin casă plîngea Și se dăulia Și eșia p'afară Și'ntra 'n casă eară Tot cu jale-amară.</p> <p>Clopoțe sunau, Oameni s'adunau, S'adunără finii Si-au venit vecinii,</p>	<p>S'adunără frații Și-au venit cumnații Și-au venit nepoții Superați cu toții; Care cum venia Prin casă plîngea Și se dăulia. Ana-i asculta, Se cutremura — Și 'mi-se 'nora, Căci vedea prin casă Lăcrămi cum se varsă Și-audia p'afară Bocete amare — Și bieata copilă Se umplea de milă Și era mai gata, Era p'aci fata Lumina s'o stîngă, Pânza s'o 'nfrîngă, S'arete la lume, Că nu-i moartă-anume, S'arete la țeară, Că ea-i vie eară, Dar' precădăd voia Giolgiu-a stăpăia Eată — vai de ea — Ionel venia!</p> <p>Fira veseloașă Căt ce-l vede 'n casă, Prinde-a suspina, Prinde-a lăcrima,</p>	<p>Prinde 'n gura mare Să geamă mai tare. Însă cum plîngea Înima-i rîdea: Din afară plînsul La inimă risul, Pe limbă suspinul Sub limbă veninul.</p> <p>Ana tremura Fira cuvînta: „Veți drăguța ta?!” „Doamne, Doamne, ea „Până-ce trăia „Căt te mai iubia „Și te mai doria! „Și 'mi-a spus anume, „Că nu-i trebe 'n lume „Numai el și el, „Singur Ionel! „Ear' când fi spuneam „Și 'n glumă țicocam, „Că mie nu-mi place „Cum vrea și cum face, „Atunci biata fată „Umbla supărată „Și plîngea mereu „Suspînăd din greu; „O, scumpa mea floare, „Rađa mea din soare! „Ce-am făcut cu tine „Nu mai făcă nime</p>	<p>„Și ce-am făcut eu, „Ierto-mi Dumneșeu!” Atunci Ionel Dalbul feciorel' De Fira fuvățat Mai întătu zimbăia Mai apoi rîdea Și glumind graia: „Multe se vorbiră, „Multe, lele Firă, „Dar' adevărate „Nu-s 'n lume toate! „Aușit-am eu „Povestind mereu, „Că Ana mă plăce „Iucăt moartea-și face „Și că mă iubesc „De se prăpădesc! „Ci nu-i drept, căci ea „De mine fugia „Și mă ocolia „Și nu 'ngăduia „Să vorbesc cu ea! „Căci așa țicoca, „Că io-a sărac tare „Om fără de stare — „Nu-i de casa mea „Și eu nu-s de ea! ...” Ionel țicoca Însă cum țicoca El 'ngălbănia Și rîu li părea,</p>

Povestea lui Lucian Valea este remarcabilă prin sinteză și modul în care reușește să introducă cititorul în lumea „Tribunei” de altădată: «Breslașii și ucenicii lor înfățișau atunci jocuri populare cu tâlcuri simbolice”. Aici aveau loc decapitățile, spânzurările și arderile pe rug. Ringul ieșise înnobilit din secolul al XVIII-lea de palatul lui Samuel von Brukenthal, clădit între anii 1778-1788 și în care baronul adunase o colecție celebră de tablouri, de nivel european, deschisă publicului încă din 1817.

Descoperi într-o zi sediul Astei și al revistei Transilvania întemeiată de Barițiu, pe care-l zărise într-o cofetărie; i-l arătaseră tribuniștii stand la o masă și sorbindu-și cafeaua. Vechea clădire a hanului „Împăratul romanilor” evoca trecătorului două vizite imperiale celebre: cea a lui Carol al XII-lea, „gonind spre țara lui după înfrîngerea de la Bender, și cea a lui Iosif al II-lea”. Trecând prin fața ei, poetul își va fi amintit de zilele bacalaureatului și de pățaniile lui Zaharia Bulbuc și i le va fi povestit rîzând și lui Slavici. Uneori pleca împreună cu toți cei din redacție îndreptându-se spre Promenadă, unde dominau „cele trei turnuri ale fostelor bresle, cu zidurile roșii ale citadelei, cu arcurile rotunde cele străbat” – sau o lua spre parcul Arini – pe „sub arini” – o întindere cu vegetație luxuriantă, cu copaci bătrâni și cu poieni în care se legăna „mătasea verde a ierbii”. Duminicile se lăsa ispitit de drumul Rășinarilor și pornea spre sud-vest direct în „renumita Dumbravă” – o pădure masivă de stejari amenajată după modelul Praterului Vienez „cu scrîncioabe, menajerii, panarămii și crâșme”. După ocuparea Transilvaniei de către Habsburgii, sibienii – burghezi, negustori sau funcționari „cu obiceiuri nobiliare” – încep să adopte purtări și gusturi vieneze. În secolul al XVIII-lea la modă sunt grădinile, în secolul al XIX-lea colțurile romantice „cu artificial ruini, cu mici

cascade, cu terase”. „Dumbrava” reprezintă acum triumful ideilor liberale de după revoluția pașoptistă, când li se permite românilor să-și serbeze aici maiialul. Oamenii porneau pe jos, deoarece tramvaiul minuscul, semănând mai mult a jucărie, nu era în stare să facă față mulțimii venite la sărbătoare. Sibiul era al doilea oraș din Europa cu tramvai, fiind destul de întins și având, în anii când Coșbuc lucrează la Tribuna, în jur de 22.000 de locuitori. (...) După discuțiile de cultură generală care începeau uneori seara și “durau până la cântatul cocoșilor”, poetul exclama: „Am făcut un chef cu idei”, declarație care ne obligă să ne întrebăm: Ce se discuta până la cântatul cocoșilor? Cu ce idei se îmbătau oare spiritele tribuniste? Care erau temele abordate, subiectele preferate – bineînțeles cele din afara gramaticii (și chiar de aici am fi vrut să știm ce anume chestiuni ale limbii române puteau frământa un atât de distins conclave!) În ce consta cultura formidabilă a lui Bechnitz, judecată în debordanta ei revărsare la un asemenea „chef”? Din nefericire însă, nici unul din martorii oculari nu ne spune nimic. Nici măcar Slavici. Toți se mențin la nivelul unor generalități dezarmante. (...) “Tribuna”, la inițiativa aceluiași Bechnitz, stabilise “un fel de alianță cu partidul național al sașilor”, ca ziarul să nu publice “nimic ce-ar fi putut să-i jicnească”, alianță privită cu ochi răi de guvernul maghiar. Ioan Bechnitz, între toți, dispunea de o autoritate intelectuală necontestată: „el a ales numele Tribuna; el a hotărât formatul, literele, împărțirea (pe rubrici), maniera de redactare, ortografia, tonul, ba chiar și limba ziarului”. (...) Era un erudit și „în domeniul filologiei, nici unul din tribuniști nu trecea înaintea lui”. Dușman al etimologismului, l-a combătut cu argumente zdrobitoare pe Silași. De la Slavici aflăm însă că era la curent cu mișcarea literară și cu cea artistică, „mai ales în ceea ce privește muzica și artele plastice”. Deviza lui, pe care o propaga și printre tribuniști: „Să nu vorbim niciodată despre lucruri asupra cărora nu suntem îndeajuns dumiriți”. Slavici îl considera „în ce privește cultura generală mai presus de toți intelectualii români cu care am avut parte să lucrez împreună”. (...) Între „ritualurile tribuniste”, la loc de cinste se situează evadările dincolo de zidurile burgului. Maestru organizator al acestor ieșiri era Eugen Brote. De cum da primăvara, până spre toamnă, echipați de excursie, mai ales duminicile, luau pe rând drumurile care duceau la Săliște sau la Vânători, spre dealurile Rășinarilor și spre Păltiniș, spre Cisnădie ori spre Gura Râului. Aici, mai ales în cinstea distinșilor oaspeți, familia Manta întindea întotdeauna masă mare. După ce săvârșeau de pe lume mai întâi bucatele și laudau cum se cuvine mâinile de aur ale doamnei preotese, se trecea la vin și poetul lua rolul de staroste, simțindu-se o clipă la o nuntă din Hordou. Numai că aici, nefiind vorba de țărani, ci de fețe alese, nu de colăcării era lipsă, ci de improvizații epigramatice. (...) S-au auzit mai târziu voci care ne asigurau că ceea ce căuta poetul aici, nu erau admirabilele chefuri cu „carne la frigare, cu vin bun și cu cântece de-a lui tata Ivan” ci vindecarea rănilor ce le purta, chipurile, în suflet, de dorul meleagurilor natale și mai ales spălarea conștiinței sale de funinginea orașului, în dulcele orizont rural. (...)»

Din „Convorbirile cu G. Coșbuc” - ale tribunistului Gheorghe Bogdan Duică - reproducem o întâmplare puțin cunoscută de cititori. Întâmplarea este relatată chiar de criticul și istoricul literar în post-scriptumul aceluși material: «„Odată glumeam cu gândul morții. El: „Mori liniștit, că te ncondeiez eu după aceea.” Eu: Dar de-o veni altfel?! Tu știi că adun de pe acum material. De pildă scriu ce vorbim (...) P.S. Adaog incidentul cum era să mor de ... piciorul lui Coșbuc. Plecasem la

Ocna Sibiului, la scaldă. Lacuri sărate. „Înoată, Duică! Zise Coșbuc, ce stai tot la mal?” „Nu știu înota!” „Nu se poate, știi!” Și mă-mpinse cu piciorul în lac. Eu o apucaii la vale. Căzând, ochii ardeau albastru, iar inima bătea toaca în piept. Am avut numai gândul: „Ce greu îi va fi lui Coșbuc, să știe că m-a înecat!” Atunci simții o mână care începu a mă ridica. Era el, care sărise după mine. Mă liniștii, respiram vesel; dar el era urât cum n-a fost niciodată: vînăt, negru, trist. Învăluindu-se în cearșaf, a stat mult timp pe gânduri, nemișcat, pînă ce începu mîngîios: „Bine, mă, așa de ușor te lași tu să te omor? În loc să-mi dai tu una, să mă-nveți minte.”

La o cîrciumă cu o grădină cu copaci bătrîni din Ocna ne-am încălzit apoi viața cu un vin bun”»

Coșbuc a reușit să înceapă un proiect grandios – nefinalizat - de epopee popular - literară, ce s-a dorit oglinda perenă a vieții satului românesc cu toate evenimentele lui capitale (naștere, botez, nuntă, înmormântare, etc). Cine nu cunoaște primele versuri din poezia „La oglindă”?:

«Azi am să-ncrestez în grindă –
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur puișorul,
Și-am închis ușa la tindă
Cu zăvorul. (...)»

Dar cele din poezia „Noapte de vară”?:

«Zările de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
- Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine - Pe furiș.»

În poezia „Zile de toamnă”, Coșbuc surprinde magistral schimbarea anotimpurilor:

«Ieri vedeam pe luncă flori
Mândri fluturi zburători
- Și vedeam zburând albine
Ieri era și cald și bine
- Azi e frig și nori și vânt
Frunzele cad la pământ
- Florile stau supărate
Veștejesc de brumă toate
- Ieri era frumos pe-afară
Ca-ntr-o caldă zi de vară
- Azi e toamnă pe pământ
Vreme rea și bate vânt.»

Ciclul anotimpurilor poate fi încheiat cu „Iarna pe uliță”:

«A-nceput de ieri sa cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
- Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă - Peste sat.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xlviiii-tribuna-stabilise-alianța-cu-partidul-național-al-sașilor-sa-nu-publice-nimic-ce-ar-fi-putut-sa-i-jicneasca-sa-nu-vorbim-niciodată-despre-lucruri-asupra-carora-nu-suntem-îndeajuns-dumiriți-121653.html>

În: *Tribuna*, 27 noiembrie 2016.

